LEGENDÁRNÍ ROMÁN POPRVÉ V ÚPLNÉM ZNĚNÍ

MILOSLAV ŠVANDRLÍK

ČERNÍ BARONI

ANEB VÁLČILI JSME ZA ČEPIČKY

Robotech

PTP

ČERNÍ BARONI

ANEB VÁLČILI JSME ZA ČEPIČKY

MILOSLAV ŠVANDRLÍK

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA

© Miloslav Švandrlík, 2007, 2010, 2016, 2026
Illustrations © Jiří Winter-Neprakta, 2007, 2010, 2016, 2026
Cover art © Lukáš Tuma, 2026
Czech edition © Nakladatelství Epocha, Praha 2007, 2010, 2016, 2026

ISBN 978-80-278-0280-7 (print)

ISBN 978-80-278-1667-5 (ePub)
ISBN 978-80-278-1668-2 (mobi)
ISBN 978-80-278-1669-9 (pdf)

Motto

„Keď bude vojna,
nastúpite v prilbách do reky
a bojové jednotky
poidú cez vás
ako cez most!“

Poručík Čaliga

Kapitola první

ZELENÁ HORA

(1)

Teprve vojna dělá z lidí chlapy! Asistent režie Kefalín stojí nahý pod ledovou sprchou a třese se zimou. Je to však nutné, neboť imperialisté číhají na hranicích! Hotovo – další! Asistent režie Kefalín, černovlasý mladík s tupozrakým levým okem a silným platfusem, přijímá ranec vojenských svršků. Povzbuzován ječivým hlasem svobodníka se navléká do uniformy.

„Chlape, vy v tom vypadáte jako ponocnej," piští svobodník, „čím jste v civilu?"

„Asistent režie," zajektá zuby Kefalín.

„To je něco jako profesor, že jo?" zaraduje se svobodník. „Z toho vás, chlape, dostaneme. Dáte si dvě stě metrů plížení, pár klencáků do kaluže a bude po inteligenci!" Svobodník se spokojeně usmívá a chlubí se svými výchovnými úspěchy. „To sem přišel jeden," říká, „kterej byl docent. Tak jsem ho zahnal kopat latrínu a řek jsem mu: Když seš docent, budeš makat na dvě stě procent! To je dobrý, co? Nebo tu byl farář. V civilu se flákal, chlastal mešní víno, tak jsem ho trochu protáh po poli. Měl, holomek, štěstí, že dostal zánět slepýho střeva a vodvezli ho do nemocnice!"

„To je znamenité," žasl Kefalín, „vás se tady určitě každý bojí." Svobodník je polichocen. „Vojna není kojná," zabručí, „a kdo seká latinu, má se u mne dobře."

Přichází podmračený desátník. „Svobodník Halík – k veliteli roty!" zařve. Svobodník srazí kufry a příkladným tempem odkvačí.

„Kecal, že jo?" zeptá se desátník nováčků. „To je největší vůl u praporu. Teda z poddůstojníků. Dejte si, kluci, na toho kreténa pozor, ten už několika maníkům uplet prokurátora. Sám chtěl bejt lampasákem, ale nevzali ho pro křivý nohy."

Desátníkův zrak utkví na Kefalínovi.

„No nazdar," vzdychne, „ty taky, člověče, nemáš figuru do uniformy. To je zlý, to je moc zlý."

„To už mi naznačil ten frajtr," řekne Kefalín, „a rovněž se mu nezamlouvalo, že jsem v civilu asistent režie."

„Já jsem chemik," představí se desátník, „a při jednom pokusu s třeskavinami jsem přišel o dva prsty a boltec. Říkal jsem si, že mě aspoň neodvedou na vojnu. No a vidíš – odvedli! Dokonce ze mne udělali kaprála!"

Do řeči vpadne holohlavý, silně šilhající mladík. „Soudruhu desátníku, já šilhám a mám regma v ramenou," pochlubil se.

„Pánbu tě potěš," ušklíbne se desátník. „Na svý léta toho máš akorát!"

„Ale já nemohu střílet!" triumfuje šilhavec.

„Tady se taky nestřílí," řekne desátník. „Jo, manšafte, vám asi ještě neřekli, k jakýmu veleváženýmu útvaru jste narukovali. Tak tedy dávejte bacha! Právě jste vstoupili mezi černý barony nebo též pétépáky," a rozhlíží se, jaký to udělalo dojem.

„To není možné!" zaúpěl vychrtlý obrýlený blonďák. „Já jsem redaktor závodního časopisu Rudá vatra – Dušan Jasánek! Pétépáci jsou přece politicky nespolehliví!"

„U nás jsou jednak politicky nespolehliví," ochotně vysvětloval desátník, „ale na druhé straně i spolehliví, kterým by činilo potíže vládnout se zbraní. Tak se tu v jedný rotě sejdou lupiči, kulaci, amnestovaní diverzanti a špióni s platfusákama, obrejlenejma, polohluchejma nebo postiženejma padoucnicí. No a samozřejmě, je tu taky spousta farářů. Bez duchovenstva bysme snad ani nemohli existovat."

Dušan Jasánek se zamyslil. A ihned dospěl k názoru, že tu je vlastně v bojové linii. Na přední výspě! Bude politicky působit a nedopustí, aby se neduživí vojáci stali obětí klerikálů. Neboť tam, kde se ostražitě nebdí, roztahuje své černé paťáty nepřátelská ideologie.

Vtom se vrátil svobodník Halík.

„Všechno na světnice!" zapištěl. „Žádné flákání ve skladišti se netrpí! Vojna není kojná a armáda není holubník! Jedu, jedu, jedu!"

(2)

Slavný a pověstmi opředený zámek na Zelené Hoře u Nepomuku byl proměněn v půvabná kasárna. V místnosti, kde byl kdysi nalezen Lindův falzifikát *Libušin soud*, chlemtali nováčci za dozoru svobodníka Halíka segedínský guláš.

„Baštím a nebavím se," kvičel svobodník a loupal kolem sebe očima.

Dušan Jasánek se naklonil ke Kefalínovi a řekl: „Zde byl nalezen Rukopis zelenohorský. Česká buržoazie se chtěla vyrovnat buržoazii německé, a proto se dopustila podvodu. Proletáři s tím ovšem nesouhlasili."

„Po tom guláši se asi pobliju," odvětil Kefalín.

„Nekecám a cpu se!" vřískl svobodník: „Jestli si někdo myslí, že je v hotelu, tak ať si to nemyslí! Za pět minut je nástup!"

„Buržoazie se vždycky snažila podvádět dělníky," zašeptal Jasánek, „což se jí dařilo za vydatné podpory sociální demokracie. Sociálfašistické bojůvky byly vždy hlavním nebezpečím."

„Kdo to hodil ten knedlík?" pištěl svobodník. „Nechám vás zavřít, až zčernáte. Tady jste na vojně, milánkové. Já s vámi zatočím!"

A jelikož vrhač knedlíků nejevil ochotu přiznat se ke svému hanebnému činu, zapískal Halík nástup.

První rota pomocného technického praporu (neboť o tu nyní jde) naklusala do prostorné místnosti, jejíž stěny byly pomalovány husitskými vojsky s cepy a sudlicemi. Autorem byl patrně nedoučený malíř pokojů.

Před dosud přežvykující rotu předstoupil poručík Hamáček a pravil: „Soudruzi vojíni! Teď je každý z vás voják a voják musí být co? Voják musí být zdravej! Jedině zdravej voják odolá nepříteli! Proto nyní dostanete co? Proto nyní dostanete injekci! Doufám, že mi tu nikdo nebude omdlívat a nebude tak neuvědomělý, aby dostal horečku! To by byl padavka a padavkové nemám rád. Tak tedy svléknout do půli těla a jde se na věc!“

Nováčci se nepříliš ochotně svlékali a za pobízení svobodníka Halíka předstupovali před dva podmračené lapiduchy. První jim pomazal hruď jakýmsi hnědým neřádem a druhý jim vetknul nad pravou prsní bradavku injekční stříkačku. Nebylo to nic příjemného, ale málokdo v této konstelaci něco příjemného očekával. Vojíni bledli, zavírali oči, zatínali zuby a snažili se tento kus života těžkého přijmout, jak se na obránce vlasti sluší. Až na jednoho.

Když se dostalo na Jasánka, zkřížil redaktor ruce na prsou a hystericky zaštkal: „Ne! Ne! Mne nebodejte! Mne nesmíte bodat!“

„Jak se jmenujete?“ zahřměl poručík Hamáček.

„Jasánek,“ vzlykl nešťastník.

„Víte, Jasánek, že to je vzpoura?“ řval velitel.

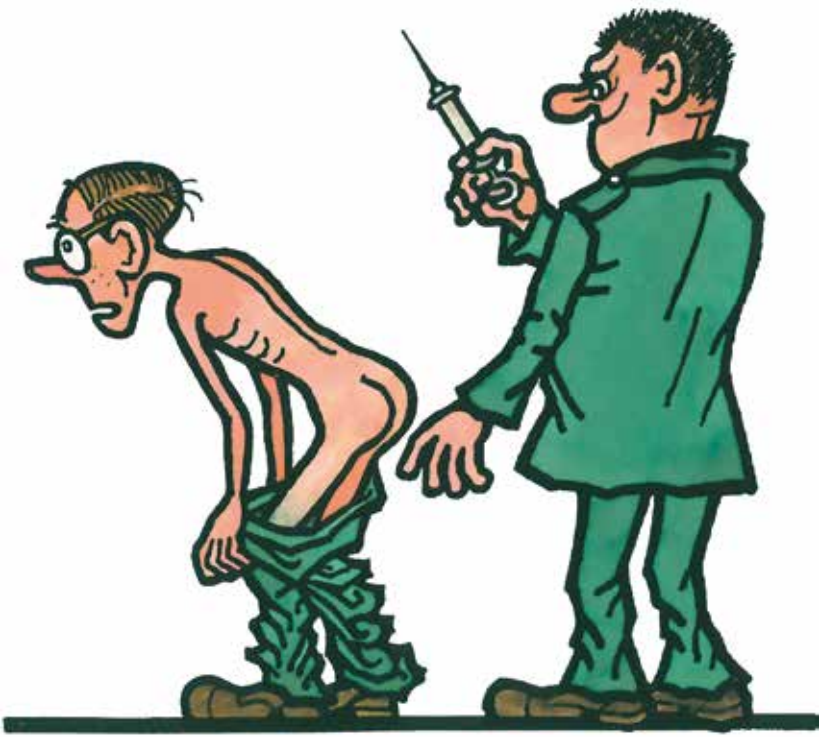
To zapůsobilo. „Ne, ne,“ bolestně šeptal redaktor, „já jsem choulostivý na prsa.“

„Už jste viděli takové číslo!“ zeptal se poručík a rozhlédl se po polonahých vojínech. „Prej je choulostivej na prsa!“

„My mu to můžem klidně vrazit do zadnice,“ řekl jeden z lapiduchů, „to je dovolený.“

„Tak, Jasánek, svléknout kalhoty!“ vyzval redaktora poručík. „A žádné odmlouvání!“ Několik vteřin nato se dostalo Dušanu Jasánkovi první výsady v jeho vojenském životě. Byl bodnut jinam než ostatní.

Zaúpěl a klesl k zemi. Ve stavu hlubokého bezvědomí byl dopraven na ošetřovnu.

Když se jakž takž vzpamatoval, vyžádal si papír a tužku. Krátce poté vznikla báseň, otištěná za několik dní v okruhovém vojenském časopise *Rudá zástava*.

Spi, děťátko kučeravé,
spánkem bez přerývu.
Zadržíme vrahy dravé
holdující pivu,
ty, co hledí přes hranici
s rozšklebenou tváří.
Jak hráz jsme tu všici, všici
v lednu jako v září.
Hněv z našeho oka sálá,
srdce teple bije.
Píšem, pevní jako skála,
knihu historie.

(3)

Absolutním vládcem Zelené Hory byl major Haluška, zvaný Terazky. Vysoký, štíhlý, s unylým pohledem, avšak nad jiné obávaný. Nikdo nevěděl přesně, jaké byl národnosti. Snad Rusín, možná i Avar. Mluvil jazykem vzdáleně připomínajícím slovenštinu. V mládí býval dřevorubcem, ale sekyru brzy zaměnil za pušku, vstoupiv do armády Slovenského štátu. Bojoval proti Rusům, byl raněn a dostal řád. Ve čtyřiačtyřicátém roce se přidal k slovenskému povstání, byl raněn a dostal další řád. Po skončení války se pracně naučil číst, což mu spolu s tím, že zvolil správnou linii, umožnilo stát se důstojníkem. Po několika průšvizích u bojových jednotek byl převelen k pétépákům.

„Čo bolo, bolo," bylo jeho nejoblíbenější přísloví. „Terazky som majorom!"

Jeho nástup na Zelenou Horu byl velkolepý.

„Na čo také velké stromy?" ukázal na několik stoletých cedrů, chráněných památkovým úřadem. „Popílit! Všetky popílit!"

Sám dohlížel na jejich kácení. „To je robota?" křičel. „Klofetě do teho ako vrana do houna!" Vytrhl jednomu vojínovi sekyru a připomněl si své dřevorubecké mládí. Šlo mu to znamenitě a mnozí z přihlížejících pak o něm nikoliv bez jistého respektu tvrdili, že by se jako jeden z mála důstojníků uživil i v civilu. Leč Terazky to neměl v úmyslu.

Po skácení cedrů vstoupil na nádvoří, kde ho upoutala krásná barokní kašna.

„Čo je to?" zeptal se dychtivě nadporučíka, který ho doprovázel.

„Kašna," dostalo se mu odpovědi.

„Kášňa?" podivil se. „Na čo je vojaku treba kášňa? Ja som bol dobrý vojak a nikedy som kášně nepotreboval! Vziť krompač a kášně rozbourovat!"

Rozkaz byl splněn.

Major Haluška vstoupil do zámecké kaple.

„Ajajaj, kostěl!" zaradoval se. „Som veľa rád, že zdě je tiež kostěl! To bude skladisko pre šeucov aj krajčírov! Len tým anjelám je treba urážat hlavy!"

Rovněž tento rozkaz byl splněn.

Teprve potom vešel velitel do samotného zámku, který měl z rozkazu ministra národní obrany Alexeje Čepičky sloužit jako kasárna.

Zde se nelíbil majoru Haluškovi nábytek.

„Som ja volajaká baronesa, aby som sedzel za takým stolikom!“ ukázal na šachový stolek. „S všetkým týmto buržoázným svinstvom do krbu!“

„Ale,“ odvážil se namítnout nadporučík, „to snad je škoda!“

„Škóda?“ podivil se major. „Aká škoda? Pracujúci lud zúčtuje s vykorisťovatelskými stolíkmi a nikto mu v tem nemóže zabránit! Súdruh nadporučík, splňte rozkaz!“

Během několika dní byl zámek vyklizen. Nákladní auta sem vozila těžký dubový nábytek, postele a slamníky.

Ještě jednou si major Haluška zaúřadoval. Poručil zabílit fresky na stěnách. „Na čo má vojak kúkat na také ženské?“ ukázal na jakousi šlechtičnu. „Zožeňtě maliára a hovortě mu, aby namaloval pokrokové tradície!“

Malíř si dal záležet a stvořil báječně senilního Žižku s palcátem. Major se zahleděl na slavného vojevůdce. „Prečo jstě, súdruh vojín, namalovali súdruha Žižku s takýmto klacíkom!“ osopil se na tvůrce. „To něbol kapelník lebo šafár! Dajtě mu do tej ruky lahký gulomet!“

„V té době, soudruhu majore, kulomety nebyly,“ bránil se vojín.

„V aké době?“ nechápal major.

„V patnáctém století,“ šeptal malíř.

„Čo bolo, to bolo,“ řekl major Haluška. „Terazky som majorom!“

(4)

Major Haluška velel pomocnému technickému praporu již třetí rok. I stupidní důstojníci sloužící pod ním se třásli před jeho rozmary a svéráznými rozkazy.

Ale hlavní bylo, že první pomocný technický prapor byl nahoře dobře zapsán. Každý rok narukovalo do Nepomuku kolem patnácti

set nováčků, kteří se zde podrobili čtrnáctidennímu výcviku, a pak byli posláni na různá pracoviště v jižních či západních Čechách. A že plnili plán i ti největší chcípáci, to byla zásluha tvrdého režimu majora Halušky a důstojníků, kteří zde většinou rovněž pykali za své předchozí chyby.

Také nyní, kdy se na Zelené Hoře hemžilo půldruhého tisíce nově narukovaných bažantů, prověřoval Terazky práci svých podřízených. Poslouchal, jestli svobodníci řvou dostatečně silně, nakukoval do záchodů, lesknou-li se dlaždice jako zrcadlo, a naháněl strach, kamkoliv vkročil.

Vojíni prožívali krušné chvíle. Jen málokterý přestupek ušel slídivému zraku důstojníků. A jestli přece, byli tu poddůstojníci. A konečně ani ten, kdo obelstil známou metlu armády, nebyl si jist, kdy se před ním objeví sám veliký major Haluška.

„Súdruh vojín, čo robíte u teho baráku!" protne náhle ostrý hlas říjnové odpoledne.

„Soudruhu majore, vojín Mařinec! Provádím močení."

„Terazky máte cvičiť! Prečo nejstě u své jednotky?"

„Mám prosím neurovegetativní distonii většího stupně se sklonem k občasné glykosurii. Diabetus melitus neprokázán," vychrlil vojín Mařinec perfektně svůj chorobopis.

„Dobre. Akou rečí stě hovorili?"

„Latinsky."

„Americky neznátě?"

„Ne, prosím."

„To je dobre! Kebystě znali americky, zatvoril bysom vás, až bystě boli černý! Vietě, že Amerikáni sú imperialisti?"

„Vím, soudruhu majore!"

„Stě uvedomelý. Vojak ma byť uvedomelý a oholený! A pretože vietě cudzú reč, buděte robit pisára! Choďte so mnou!"

Tak se stal vojín Mařinec, v civilu cukrář, písařem.

Krátce poté zamířil major Haluška na ošetřovnu. Jestli něco nenáviděl opravdu z hloubi duše, pak to byla ošetřovna.

„Voják nepotrebuje ošetrovni," tvrdil. „Jeho ošetrovna je v zákope! Len kedy som strelený, potrebujem lekára. Inakšie nie!"

Nesmírně ho mrzelo, že mu řády nedovolují marodku zrušit. Proto alespoň několikrát denně slídil, jestli nemocní nesimulují a opravdu

leží. Tentokrát prudce vrazil na ošetřovnu a spatřil vojína sedícího na lůžku a cosi píšícího.

„Prečo neležítě?“ vybafl na něho.

„Píši báseň,“ vykoktal vojín. „Do Obrany lidu.“

„Známe takých básníkov-simulantov!“ řekl Terazky. „Keď môžečě písať, môžečě i cvičiť!“

„Mám horečku,“ šeptal Jasánek. „Třicet osm stupňů.“

„Tridcat vosem?“ mávl opovržlivě rukou major. „Ja na frontě som mal dvadsat sedem, a išiel som na zteč! Vietě, čo je taká zteč! Automaty, gulomety, urá! Bili sme bolševikov, eh, čo hovorim, fašistov, a na to, či mame horúčku, sme nekúkali! Rozumietě?“

„Ano,“ řekl Jasánek.

„A terazky,“ houkl na něj major, „lehnút, ani sa nehnút!“

Kapitola druhá

BOJOVÝ VÝCVIK

(1)

Velitel první roty, brunátný poručík Hamáček, řval jako tur, ale nijak zvlášť ho to netěšilo. Neboť materiál, na který s netajeným odporem zíral, patřil podle jeho názoru částečně do špitálu, částečně do kriminálu.

„Jak z tohohle mám udělat vojáky?!“ ptal se sám sebe a znechuceně sledoval nemotorné pohyby vyděšených vojáčků. Točili se na všechny strany bojácně mhouříce oči, jako by se obávali, že je vřeštící svobodníci začnou fackovat.

„Pravó bok! Čelém vzad!“ pištěl svobodník Halík, který cvičil to nejznamenitější družstvo. Exemplářem číslo jedna tady byl vojín Čilpan. Hubený, slepý jako patrona, s jednou nohou kratší a dočista slabomyslný. Na vojnu ho vzali proto, že jeho otec byl známý kapitalista a syn musel být potrestán za vydřidušství svého otce. Vojín Čilpan absolutně nic nechápal, pouze vyjeveně zíral do neznáma a občas zahýkal shluk samohlásek či souhlásek, v nichž se nikdo nevyznal. Snad ani netušil, že jeho otec byl hnusný vykořisťovatel, za jehož hříchy byl povolán trpět.

I další členové Halíkova družstva stáli za to. Zavilý kulak Vata vážící 135 kilogramů, doktor práv Macháček trpící chronickým nezájmem o cokoliv, nahluchlý inženýr Vampera, zloděj automobilů Ciml, akademický malíř Vločka, vojín Služka trpící padoucnicí, asistent režie Kefalín a redaktor *Rudé vatry* Jasánek, který byl právě propuštěn z ošetřovny.

„Jeden po druhém se hlaste!“ vyzval je svobodník. „Rychle!“

„Vata,“ zachrochtal kulak nevrle.

„Vata!“ vykřikl Halík posměšně. „A to má stačit? Generál Vata, nebo nadporučík Vata? On si řekne Vata! Tak se opravte, chlape!“

„Josef Vata," řekl klidně kulak.

„Další!" zahulákal svobodník. „Ukažte mu, jak se má vojín správně hlásit! Třeba vy!"

„Poslušně hlásím, že jsem vojín Kefalín," řekl pomalu asistent režie.

„Jaké poslušně hlásím?" nadskakoval frajtr. „Narukoval jste do lidově demokratický armády, rozumíte? Jestli nerozumíte, tak vám udělám takovou vojnu, že budete plakat jako v krematoriu! Švejku jeden! Další! Bude to?"

„Aaaa… oh… jajaja," zaševelil vojín Čilpan.

„Cože?"

„Búíí… kak – – – ááá," pravil syn kapitalisty mžouraje krátkozrakýma očima. Pak se vysmrkal a sedl si na zem.

„Co si to dovolujete?" vřískal svobodník. „Kdo vám to dovolil?"

„Asi ho bolí noha," řekl doktor Macháček a hleděl kamsi vzhůru k zamračenému nebi.

„Má ji o dobrejch deset čísel kratší," přidal Vata.

„Nikdo není zvědav na vaše úsudky!" osopil se na ně Halík.

„Vy si moc dovolujete, protože si myslíte, že jste ještě v civilu! Ale já vám ukážu, co je kázeň! Čilpan, vstaňte! Kdybyste to udělal v boji, nechal bych vás zastřelit!"

„Ééé… jujuju… huhuhu," udělal slabomyslný vojín a seděl dále.

„Je blbej," konstatoval zloděj Ciml. „Jestli vydrží, tak ho povýšej!"

„Vy!" křikl svobodník. „Vy si gratulujte, že ještě nemáte po přísaze! Za tahle slova bych vám napařil prokurátora! Rok byste seděl, rozumíte? Rok!"

Ciml se usmál, neboť měl za sebou sedm let na Pankráci, a nedomníval se, že už se tam nikdy nevrátí.

„Soudruhu svobodníku," ozval se vojín Jasánek, „my všichni jsme narukovali proto, abychom splnili svou nejčestnější povinnost. Chápeme těžkou mezinárodní situaci, jakož i slova soudruha Stalina, který pravil, že mír bude zachován, vezme-li lid věc zachování míru do svých rukou. Avšak myslím, že nepostupujete správně…"

„Držte hubu!" zařval svobodník. „Kritizujte si svou babičku, vy číslo, a ne velitele! To je rozvracení bojové morálky, člověče! V boji bych vás nechal odstřelit. Vám se musím pořádně podívat na zoubek, rozumíte?"

Vtom klesl k zemi vojín Služka. Jeho nohy i ruce se prudce pohybovaly, u úst se mu objevila pěna. Všichni ztuhli, jen vojín Čilpan se rozesmál. Velice se mu to líbilo.

Záchvat vojína Služky zaujal i okolní družstva. Vše přestalo cvičit a seběhlo se kolem klasického případu padoucnice.

„Co je?" zahřímal poručík Hamáček. „Je tady snad nějaké divadlo? Velitelé družstev budou pokračovat v bojovém výcviku!"

„Nelelkovat!" křičel svobodník Halík. „Vojín Vata donese nemocného na ošetřovnu, ostatní pozor! A hlásit se!"

„Říkal jste něco?" zeptal se, velice slušně, nahluchlý inženýr Vampera. „Já totiž špatně slyším."

Svobodník Halík vytřeštil oči, zamával rukama a vydal ze sebe zvuk, který se nápadně podobal samomluvě vojína Čilpana.

(2)

„Soudruzi," řekl poručík Hamáček, „máme zajisté mnoho krásných písní, které budeme co? Které budeme zpívat! V Národním divadle a na vojně se zpívalo odjakživa. Jenže v Národním se zpívá na jevišti a na vojně za pochodu. V tom je veliký rozdíl. Písnička nám pomáhá překlenout co? Písnička nám pomáhá překlenout strasti, zejména když je to píseň vojenská. Naši skladatelé pro nás složili řadu překrásných písní, například *My letci máme ocelové ptáky, Směr Praha* a jiné. Proto je budeme radostně zpívat a běda tomu, kdo se bude ulejvat! Já to poznám, já mám oči všude!"

Hlásil se vojín Ciml: „Já prosím vůbec nemám hudební sluch," oznámil pyšně.

„Tady taky není žádná konzervatoř, Ciml," odsekl poručík, „u vojenské písně je hlavní co? U vojenské písně je hlavní disciplína! Zpívat je možno falešně, ale nahlas! Aspoň poznám, že se neulejváte! Teď se ale budeme učit píseň *Směr Praha*! Je mezi vámi nějaký hudebník?"

„Vojín Štětka umí hrát na harmonium," ozval se kdosi.

„Vojín Štětka ke mně!" zavelel Hamáček. „Jak to, člověče, že hrajete na harmonium. Copak to je nějakej nástroj? Co tím vlastně sledujete?"

„Jsem duchovní církve československé," pravil Štětka, „takže…"

Hamáček se ušklíbl. „Na harmoniku neumíte?" zeptal se.

„Neumím, soudruhu poručíku!"

„Na balalajku taky ne?"

„Bohužel, soudruhu poručíku."

„Jenom jestli to není nějaká sabotáž," zavrčel poručík, „a co noty, Štětka? Noty znáte?"

„Znám, soudruhu poručíku!"

„Pochopitelně. Jak byste moh' hrát na harmonium, kdybyste neznal noty! To jsem vás jen tak zkoušel! A teď dávejte bacha, Štětka: Uměl byste podle not předzpívat vojenskou píseň?"

„Mohl bych to zkusit, soudruhu poručíku!"

„Tak to zkuste! Tady máte noty a budete předzpěvovat ostatním jako při procesí! Tím se vás nechci osobně dotknout!“

„Naše církev procesí nepořádá, soudruhu poručíku!“

„To je škoda, Štětka! Procesí to je to jediný, co se mi na náboženství líbí. Měl byste to, Štětka, zavést!“

„To asi nepůjde, soudruhu poručíku!“

„Dobrá, to je vaše věc. Já tu nejsem od toho, abych vám kecal do teologie. A vy tu nevystupujete jako farář, nýbrž jako co? Nýbrž jako předzpěvák! Tak spusťte!“

Štětka se pozorně zadíval do not. „Tady jsou čtyři křížky, soudruhu poručíku," řekl, „to je moc těžká stupnice!"

„To jste farář, když se bojíte křížků?" podivil se poručík. „Vy k nim máte mít ten nejvřelejší poměr! Jenom se nevymlouvejte a začněte!"

Štětka se nadechl a vyrazil ze sebe několik nejistých tónů.

„Tohle je vojenská píseň, Štětka?" zděsil se Hamáček. „Poslouchejte, chlape, umíte vy vůbec na to harmonium?"

„Umím, soudruhu poručíku!"

„Já už pomalu ani nevěřím, že jste farář! Jděte na svý místo, Štětka, a styďte se! Já potřebuju přece pořádnýho muzikanta!"

Štětka odešel, ale nikdo jiný se nepřihlásil.

„To je strašný," bědoval Hamáček. „Pak se říká, že jsme co? Pak se říká, že jsme národ muzikantů! Vy, Kefalín, neumíte na nic?"

„Akorát na vozembouch, soudruhu poručíku."

„S tím jděte do prdele, soudruhu!" vybuchl poručík, „ale pamatujte si, že nade mnou ještě žádnej sabotér nevyhrál! Já totiž nyní vyhlašuji co? Já nyní vyhlašuji soutěž o nejlepší píseň bojového výcviku. Jste většinou lidé študovaní, a tak dnes v době osobního volna odložíte psaní dopisů a budete se věnovat umění! Píseň může být na známou melodii, třeba Ptáčka jarabáčka nebo jiný význačný pochod! Autor nejlepší písně bude cóó? Bude odměněn! Odměněn tím, že ho osobně pochválím před nastoupenou jednotkou! Rozchod!"

Druhý den byla poručíkovi odevzdána dvě literární díla. Autorem prvního byl evangelický farář Jakšík a chválil na nápěv známé písně *Blíž k tobě, Bože můj*, nepomuckou přírodu.

„Máte rozum, člověče?" zeptal se Hamáček. „Místo, abyste se stal tím, marxistou, tak pobuřujete armádu zelenejma hvozdama! Dejte si bacha, jóó?!"

Zato druhá píseň uspěla. Složil ji Dušan Jasánek na melodii Kmochovy písně *Kolíne, Kolíne*.

Soudruzi vojáci,
kapitál se potácí,
jak zří naši armádu,

ihned ztrácí náladu,
na útěk se obrací.
Stojíme na stráži,
kdo se na nás odváží?
Klidně spáti mohou dítka,
na lukách si trhat kvítka
nebo si hrát na pláži.
Reakce zběsilá
jed by ráda zasila.
Soudruhy však neoklame,
my svůj úkol dobře známe.
Proto s chutí do díla!

„Dobrý, Jasánek," pochválil redaktora poručík, „to bych do vás neřek'! Tím pádem taky vidím, že vám mohu svěřit politické školení mužstva."

Jasánek se zapýřil. „Děkuji, soudruhu poručíku," řekl, „buďte ujištěn, že se vynasnažím."

Píseň *Soudruzi vojáci* se však neujala. Vojíni tvrdili, že se nemohou naučit složitý text a nepomohlo ani, když ho autor předříkával jako při procesí.

Zato se mezi první rotou a záhy mezi celým praporem rozšířil mimosoutěžní text vojína Kefalína na melodii známé Polatovy písně:

Nedávno jsme opustili Prahu,
ten má srdce, ten zas plíce v tahu.
Ten pocuchán je na duchu,
jiný má zákal nebo záduchu.
Přišli jsme ze škol i ze závodů.
Utvořili jsme útvar marodů.
Když městem jdem, lidi vidí,
jak mohou chodit i invalidi.
Bojovat budem odhodlaně,
krompáč a lopata – naše zbraně.
Za dva roky zařvem směle:
Ať jdou s vojnou do jetele!

Dušan Jasánek však tuto píseň nezpíval nikdy. Znechuceně sedal na svém kufru večer co večer a přemítal, jestli by neměl vojína Kefalína označit za rozkladného elementa.

„Není divu," říkal si, „že se o nás, inteligentech, tvrdí, že jsme kolísaví. Budu Kefalína pozorovat a vhodně na něho zapůsobím, aby se postavil na správnou stranu barikády!"

(3)

Ten rozkaz přišel pozdě. Když major Haluška oznámil praporu, že se hygienická zařízení uzavírají na neurčitou dobu, jelikož vodárna (pravděpodobně vinou reakčních sabotérů) nedodává na Zelenou Horu ani kapku vody, byly již záchody v hanebném stavu. V lesíku proti zámku vykopalo několik zdatných vojáků širokou latrínu, která měla ukojit zájem patnácti set potřebných. Znehodnocené záchody však upoutaly pozornost svobodníka Halíka. Se stěží zatajovaným úsměvem chodil kolem družstva a těkal z jednoho na druhého. Pak se jeho zrak zastavil u vojína Vločky. Malířovi bylo již dobrých pětatřicet let; kdo by ho posuzoval podle předčasně zešedivělých vlasů, hádal by daleko více. A to bylo něco pro dvacetiletého frajtra!

„Vojín Vločka – vystoupit!“ zavřeštěl.

Akademický malíř udělal krok dopředu.

„Tak vy jste umělec, Vločka, že jó,“ hihňal se Halík. „V civilu si malujete stromečky a vydělváte těžký prachy! Mastíte si kapsu a žerete kaviár! Ale tady jste, Vločka, na vojně, rozumíte? Tady budete držet hubu a krok nebo půjdete do lochu, jasný? Já se v malování nevyznám, protože tahám v Mišelince gumy! Ale tady jsem váš představenej, a co řeknu, to je svatý! A já vám ukážu, že vojna není kojná! Vojín Vločka – za mnou! Družstvo převezme vojín Jasánek a bude cvičit pořadová cvičení!“

„Provedu,“ zahrčel nadšeně redaktor.

Svobodník Halík, následován šedovlasým vojínem Vločkou, bujaře vykročil k zámku. „Mám pro vás bezvadnou práci,“ sliboval, „vy jste ten estét, to si teda přijdete na svý! To vám řeknu, Vločka, že jste se tak ještě neměl!“

Odvedl malíře na záchody, které byly v těžko popsatelném stavu.

„Vidíte ty hajzly, Vločka?“ zeptal se nadskakuje radostí.

„Vidím,“ odvětil klidně malíř.

„Tak teda dávejte bacha, Vločka,“ zašveholil svobodník, „vy si teď vezmete kýbl a lopatku! Tou lopatkou naložíte do kýblu veškeré ty, no jak se tomu říká slušně?“

„Fekálie," řekl Vločka.

„Správně, fekálie, a odnosíte je do latríny! Bude to asi dvacet kýblů, že jo? Co je to na vás! Potom vezmete hadr a vytřete všechny ty mísy, ale ne nějak halabala! To musí být tak čisté, aby se z nich dalo nažrat! Jasný?"

Pak nechal vojína Vločku na vymezeném stanovišti a klusal ke svému družstvu, neboť si nebyl jist, jestli pod vedením Jasánka příliš nepustne.

„Pravó bok! Čelém vzad!" křičel už z dálky. „Já z vás udělám vojáky, že z toho budete diví!" A s nesmírnou zuřivostí se pustil do výcviku mužstva. Jen když kolem procházel vojín Vločka s kýblem páchnoucí tekutiny, kmitl mu na tváři úsměv. Ale záhy zase zhasl, neboť malíř směřoval k latríně rozvážně a nanejvýš vyrovnaně. Jako by na takovou práci byl zvyklý odjakživa.

„Ani se to prase nepoblije," chrčel zuřivě frajtr a o to víc dával zabrat ostatním členům družstva.

Asi za hodinu se dostavil vojín Vločka.

„Hlásím splnění rozkazu, soudruhu svobodníku," řekl zdvořile. „Mísy jsou čisté! Můžete se z nich nažrat!"

(4)

Bojový výcvik pokračoval podle předem stanoveného programu. V šest hodin ráno byl budíček. Dozorce pískal na píšťalku a hned na to se rozeřvali svobodníci: „Padám z tý postele! Jedu, jedu, jedu!" Pro většinu bažantů však nebyl jejich požadavek tak snadno proveditelný. Kulhavci jen s největší námahou slézali z kavalců, krátkozrací si to šněrovali místo ke dveřím k oknům, kde jim zachraňovali život kulaci diverzanti, zatímco nemocní s močovým měchýřem přemítali, jak zdůvodní rozběsněným frajtrům promočený slamník.

„Hejbám se, jedu, jedu! Padám na rozcvičku! Tryskem! Behom! Boha jeho – padám!"

Na nádvoří probíhala rozcvička, jíž se zúčastnili všichni, kterým se nepodařilo ukrýt se na záchodech nebo v temných koutech starého zámku. Za úplného šera, v dešti nebo mrazivém větru mávali

spoře odění nováčci rukama, kopali nohama do výše, kroutili trupem a proklínali zlořečený osud, jehož zásluhou se octli na Zelené Hoře.

Po rozcvičce přišel na řadu ranní úklid. „Člověče, tohle je ustlaná postel? To musí zařezávat, jasný? Ukažte mi hřeben, chlape! Co ty chlupy? Podlahu pořádně vyšůrovat! Víc vody, ještě vodu! Kde je vojín Vata? Na záchodě! Já ho naučím, lajdáka jednoho! Má prach na kufru a jde si na záchod! Na frontě bych ho nechal odstřelit!“

„Nááástup na snídani!“

„Neslyšeli jste! Nástup na snídani! Jedu, jedu, jedu. Padám z těch schodů, boha jeho! Mám vás tam snad odnést v zubech já sám?“

Fronta bažantů třímá v natažených pravicích ešusy. Každý dostane naběračku černé bryndy, chleba a kus špeku.

„Cpu se a nečumím! Pohyb, za chvíli je nástup do zaměstnání! Tak se hněte, lenochodi! Jste na vojně a ne v automatu u Vašaty! Já vás protáhnu, chlapi, že z toho budete fialoví!“

„Soudruhu svobodníku, vojín Friedl omdlel!“

„Donést na ošetřovnu, ale neflákat se! Ať jste za pět minut zpátky!“

Vojín Paloušek se pomočil.

„Čuně jedno! Netrefíte na záchod?“

„Já… já… oni mě tam nechtěli pustit, protože uklízeli… a potom byl nástup…“

„Nevymlouvejte se! Udělal jste to schválně, abyste snížil bojeschopnost jednotky! Na frontě bych vás nechal odstřelit!“

„Soudruhu svobodníku, dovolte mi s vámi promluvit! Vojína Čurdu bolí játra!“

„Proč mi to neřekne vojín Čurda sám?“

„On se bojí.“

„Protože je simulant! Pojďte sem, Čurda! Udělejte deset dřepů! Bašta! Ještě vás něco bolí? No proto! Já vás naučím, co je to plnit vojenské povinnosti!“

Hvizd píšťalky – nástup do zaměstnání. „Levá, levá, levá! A zpívat! My letci máme ocelové ptáky!“

Rota za rotou směřuje ke cvičišti, aby se zde zdokonalila v bojové přípravě.

Vojín Vločka kráčí lhostejně. Na jeho klidné tváři nepřečteš ani myšlenku. Vojín Jasánek si nadšeně prozpěvuje bojovou píseň a sleduje, jestli svobodník vidí, že zpívá. Vojín Vata hledí zarputile, ba dalo by se říci protistátně.

Přesně před vchodem na ošetřovnu Kefalín parádně omdlí.

„Salát," zahučel Halík. „Tihle docenti jsou samí saláti! Všechny bych je dal do Mišelinky, aby viděli, co je to poctivá práce! Hajzlové študovaný! Intelektuálský!"

(5)

Prvním, kdo obdržel z domova balík, byl vojín Čilpan. Nebyl však tím, kdo jej otevřel. O to se ochotně postarali Voňavka, Valenta a Ciml. Objevili mnoho velice hodnotných pochutin. Závin, buchty, pomeranče.

„Pánové," jásal Voňavka, „teď si dáme do trumpety! U Čepičků se nevaří špatně, ale domácí kuchyně je domácí kuchyně!"

Čilpanovi se to ovšem ani trochu nezamlouvalo. Vrhl se k balíku a bránil jej svým tělem vydávaje přitom známé neartikulované zvuky.

„Haú! Jeje áá!"

„Neblbni, Čilpan," konejšil ho Voňavka. „Tohle není bunkr, ale docela obyčejnej balík, kterej v přátelský pohodě sežereme. Když budeš hodnej, tak ti možná dáme kus buchty."

To se Čilpanovi nezdálo nijak velkorysé, protože usilovně bojoval o každý výrobek. Škrabal, kousal a plival, ale svůj majetek proti přesile neubránil. Rozčilil se však natolik, že se mu částečně vrátila řeč.

„Já… já…" sténal. „Ne… nesmím rozdávat!"

Vojín Voňavka se rozchechtal.

„Vždyť taky, ty vole, nic nerozdáváš!" poučil Čilpana. „My ti to přece krademe!"

Kapitola třetí

OŠETŘOVNA

(1)

Když vojín Kefalín ucítil, že má pod sebou postel, otevřel oči a spatřil šklebícího se desátníka. Okamžitě zkřivil ústa bolestí a tiše sténal.

„Hele, na mne to filmovat nemusíš," zachechtal se desátník. „Tohle divadýlko si nech pro Terazkyho! Chodí sem nejmíň třikrát denně. Co jsi v civilu?"

„Asistent režie," řekl Kefalín.

„Já tě tipoval na herce," byl desátník potěšen. „Už tady jednoho máme, jmenuje se Černík. Stěžuje si na páteř a heká zrovna jako ty! Co se mne týče – já jsem Voháňka."

„Doktor?"

„Drogista. Jak vidíš, mám k medicíně blízko. K pétépákům jsem se vlastně dostal pro svou lásku k hygieně. Šmelil jsem s mejdlem a ústní vodou a skončil jsem u černejch baronů. No, nestěžuju si. Pořád lepší než tahat na hřbetě mašinkvér! A co ty, kamaráde? Nejsi teplej?"

„Proč, proboha?" zděsil se Kefalín.

„Umělci k našim jednotkám chodí většinou pro mravnostní delikty," vysvětloval Voháňka. „Se mnou narukoval dramaturg Holátko, který z erotických pohnutek bičoval manželku. To mu však nestačilo a jednou to zkusil s dcerou domovní důvěrnice. No a matinka mu to zavařila."

„Jaká neprozřetelnost!" řekl Kefalín. „To může udělat jedině dramaturg!"

„Asistenti režie taky nejsou moc prozíraví," pravil Voháňka. „Vedráň z Barrandova se k nám dostal pro pár snímečků, které udělal s hezkejma sboristkama. Jo, kamaráde, my už tu měli případů! No

a tak abychom se vrátili k tobě. Jak je to s tebou – na mrzáka zrovna nevypadáš!“

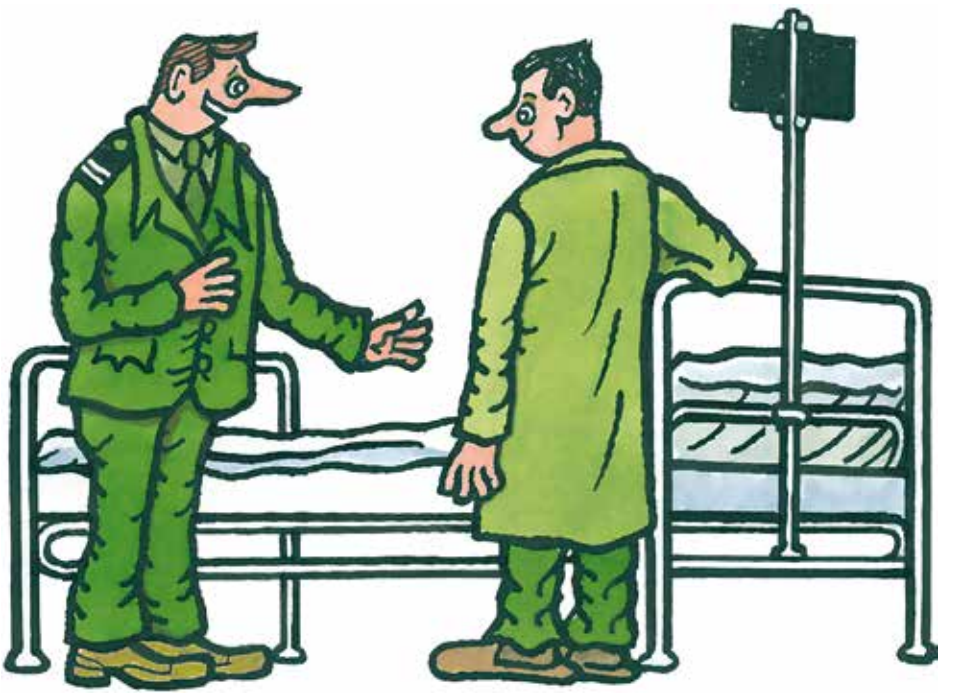
„Tupozraké levé oko, ploché nohy, c. d. klasifikace,“ ohlásil Kefalín podle pravdy pomalu a rozvážně, jak měl ve zvyku.

„A tak,“ řekl desátník trochu zklamaně, „já už se těšil na kdovíjak skandální historku a ty na mne vylezeš s platfusem! No co se dá dělat! Teď hlavně koukej, abys udělal dobrý dojem na doktora. Přijde za chvíli.“

„Blbec?“

„Bezvadnej chlap,“ řekl Voháňka. „Sám narukoval k pétépákům a nepustili ho do civilu. Zůstal tu na paragraf. Dali mu kapitána, ale tady se mu musí říkat pane doktore. Jak se mu někdo ohlásí nebo ho nazve soudruhem kapitánem, pošle ho zpátky k jednotce, i kdyby měl smrt na jazyku. Když nemá dost tý pitomý vojny ani na ošetřovně, říká, tak ať se jde proběhnout!“

„Díky za informaci, soudruhu desátníku,“ poděkoval Kefalín.

„Vole!“ zachechtal se Voháňka a věnoval se dalším pacientům, kteří vypadali jako v posledním tažení. Kefalín mezi nimi poznal Friedla, který ráno omdlel při nástupu. Teď už byl docela čilý a říkal vojínu Služkovi, který se právě vrátil ze záchodu: „Já si budu stěžovat! Napsal jsem při odvodu, že chci narukovat k letcům, a oni mi to slíbili. Komu pak má člověk věřit?“

Služka pravil, že se nedá věřit nikomu. Jemu řekl mastičkář Chráň, že ho přejde padoucnice, potře-li si prsa rozemletými bukvicemi natrhanými o půlnoci nad močálem. A nepřešla ho. Ještě chytil regma, poněvadž u toho močálu nastydl!

„Jo, jo,“ zakýval hlavou Friedl. „Letci – to je elita armády!“

Za této diskuse vstoupil na ošetřovnu kapitán doktor Hořec.

(2)

Jestli bylo na někom na první pohled vidět, že má vojny plné zuby, pak to byl nesporně doktor Hořec. Na jeho záměrně neoholené tváři panoval trvale znuděný výraz, při chůzi se kolébal jako kachna, aby se lišil od ostatních důstojníků, a ruce měl stále vraženy hluboko do kapes. Štítek jeho čepice směřoval buď kamsi k nebi, nebo byl posunut za ucho.

„Pozor!“ zařval vojín Friedl při jeho příchodu na ošetřovnu, neboť byl poučen, že vojín, který první spatřil důstojníka, má to tímto způsobem oznámit ostatním.

„Maucta, pane doktore,“ pozdravil Hořce lapiduch Voháňka. „Mám to potěšení vám oznámit, že nám přibylo několik smrtelnejch případů.“

„Ať zhynou!“ pravil dutě kapitán a hodil svou brigadýrku přes celou místnost na věšák. Vrh nebyl zdařilý. Čepice se zaklimbala na jednom z háčků a spadla na zem. Vojín Friedl vyskočil z postele, úslužně zvedl kutálející se brigadýrku a pověsil ji na věšák. Hořec na něho vrhl zdrcující pohled. „Co je s tebou, marode,“ zeptal se, „na smrtelný případ jsi neobyčejně čilý!“

„Vojín Friedl!“ zařval nemocný. „V sedm nula nula se dostavilo náhlé omdlení! Z rozkazu dozorčího roty svobodníka Halíka následovalo přenesení na ošetřovnu a zapsání do knihy marodů. Teplota normální.“

„Co jsi v civilu?“

„Obchodní příručí. Chtěl jsem, soudruhu kapitáne, k letectvu, avšak nebylo mi vyhověno. Hodlám využít platných vojenských řádů a budu si stěžovat!“

„Jen to žeň až k Čepičkovi, kamaráde,“ pravil doktor rozšafně. „A proč ses dostal až sem? Manko, manko?“

„Zdravotní klasifikace c. d.,“ řekl uraženě Friedl. „Byl jsem zasažen bednou margarínu padající z regálu a utrpěl zlomeninu lebeční kosti. Přesto se cítím naprosto zdráv a chci být převelen k letectvu nebo alespoň k bojovému útvaru.“

„Pašák,“ pochválil ho kapitán. „Vidíme, že máš shodné názory s majorem Haluškou. Ten ovšem říká, že ošetřovna má být v zákopě.

Tak se oblékni a uháněj za svou rotou, ať nepřijdeš o nějaký důležitý cvik!“

„Provedu!“ zachrčel Friedl a začal se oblékat.

Doktor Hořec se sklonil nad vojínem Služkou. „Ty jsi ta padouchnice, viď? Tak lež, hochu, my už ti nějak ten civil vybrečíme!“

„Vážně, pane doktore?“ zajásal vojín Služka.

„Ono vás bude víc,“ řekl doktor. „To by mě zajímalo, kdo takovéhle případy může odvést na vojnu! To jsou prasata, a ne doktoři!“ A přistoupil k posteli, na níž ležel vojín Kefalín.

„Typický příklad chronického omdlévání, asistent režie, docela fajn se s ním kecá,“ ohlásil ho Voháňka.

„Filmař?“ zeptal se doktor se zájmem.

„Mám-li se přiznat, pane doktore, tedy kapku jsem ty mdloby nafilmoval,“ řekl Kefalín, „ale mžitky před očima se mi dělaly!“

„O to mi nejde,“ pravil Hořec. „Já se ptám, jestli jsi dělal asáka u filmu nebo u divadla.“

„U divadla. U Vesnického. Ředitel František Smažík.“

Doktor se obrátil k Voháňkovi: „Pacient tu patrně zůstane několik dní. Přestěhuj ho vedle!“

„Soudruhu kapitáne!“ zaštěkal oblečený vojín Friedl u dveří. „Dovolte mi odejít!“

„Plav!“ řekl doktor. Friedl zasalutoval, provedl čelem vzad a odpochodoval.

„To je ale exportní vemeno!“ zhodnotil jeho počínání desátník Voháňka.

(3)

„Gratuluj si, kamaráde,“ řekl Voháňka Kefalínovi. „Vedu tě mezi prominenty.“

Dřív, než se mohl podivit, byl Kefalín zaveden do menší, ale útulnější místnosti, v níž bylo šest postelí.

„Pánové!“ zahalekal desátník. „Račte nám věnovat pozornost, bude se představovat! Uvádím do vašeho středu asistenta režie Kefalína. Ačkoliv jeho obor je v našem shromáždění již zastoupen přítelem Černíkem, věřím, že jeho přítomnost bude pro nás přínosem.“

Pět chorých vojínů se zašklebilo a natáhlo ke Kefalínovi své pravice.

„Jaroslav Černík, herec.“

„Václav Janda, inženýr strojař.“

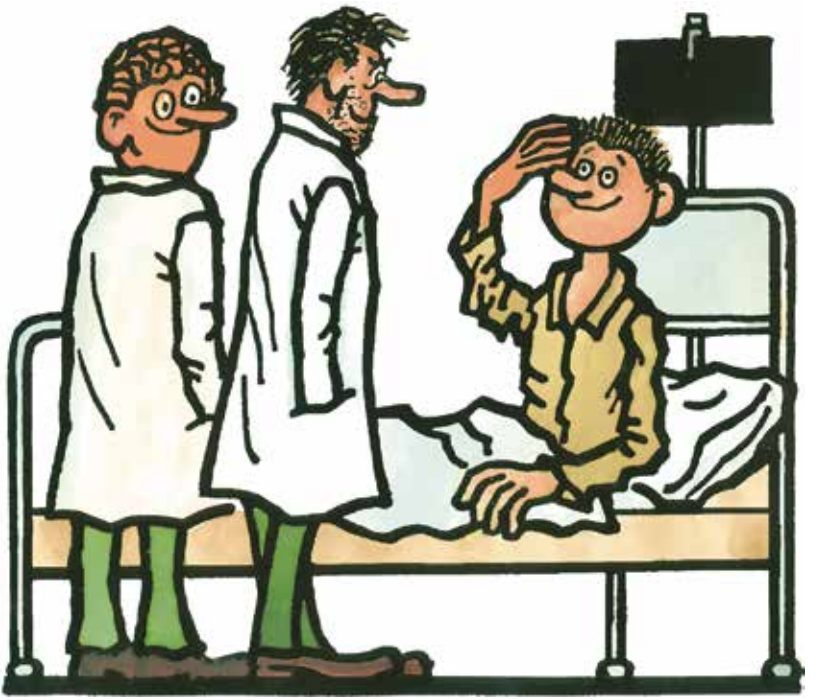
„Rudolf Valníček, doktor filozofie.“

„Olaf Blažej, dentista.“

„Jan Mlynář, varhaník.“

„Těší mě, pánové,“ řekl Kefalín, „mé jméno je Roman Kefalín. A dělal jsem asistenta režie u Vesnického divadla. Doufám, že o kulturním přínosu tohoto souboru nikdo nepochybuje.“

„Jak tak na tebe koukám," pravil herec Černík, „dotáhneš to jednou k Národnímu. Jestli ses ovšem nepokoušel dostat za kopečky jako já!"

„Můj kádrový profil je bez poskvrnky," odtušil Kefalín. „Na tuhle postel si mohu lehnout?"

Udělal si pohodlí a vzápětí se seznámil s životními osudy prominentů.

Jaroslav Černík, který ve svých patnácti letech koketoval s cizími a našemu pracujícímu lidu nepřátelskými ideologiemi, jim konečně podlehl a mínil překročit státní hranice blíže Kvildy, vyzbrojen dvěma krajíci chleba, tlustě pomazanými máslem. Byl však bdělými pohraničníky zadržen a delší dobu převychováván na státní náklady. Výsledek nebyl příliš uspokojivý.

Václav Janda byl sirotek a jako takový v pořádku dostudoval na vysokém učení technickém. Potom se však podrobným zkoumáním zjistilo, že otcem Václava Jandy byl továrník Lupa, který svedl

služebnou Alžbětu a zanechal ji s potomkem, leč bez prostředků. Novopečený inženýr byl tedy po matce proletář a po otci vykořisťovatel. Začalo se pátrat, který z vlivů se na něm víc projevuje. Bylo odhaleno jeho arogantní vystupování (člence fakultního výboru ČSM Slancové jen úsečně odpověděl na jakousi otázku), jeho pohrdání socialistickými vymoženostmi (o jídle v menze prohlásil, že je to blaf) a zejména jeho poklonkování Západu, což se projevilo tím, že za mlada byl podrádcem skautů. Na základě těchto průkazných materiálů byl zaměstnán jako závozník v obchodě s ovocem a zeleninou.

Rudolf Valníček kádrových potíží neměl, neboť jeho zvrhlý otec oslepl po požití methylalkoholu. Prohlásil, že se stane ladičem pian, avšak nemaje hudební sluch stal se alespoň kádrovým referentem. Zaměstnal zde okamžitě i svou manželku, která se až dosud úspěšně živila prostitucí. Rudolf Valníček na tom byl opravdu dobře a kdekdo mu na vysoké škole záviděl. Měl velké šance stát se naším předním marxistou, nebýt třináctileté dívenky Veroniky. Vliv zhýralých rodičů se přece jen projevil a Valníčkova kariéra byla narušena. Po propuštění z vazby stěhoval nábytek a zanevřel na marxismus. V současné době byl obhájcem monarchie.

Dentista Blažej dělal na černo umělé chrupy, a poškozoval tak dobrou pověst socialistických dentistů. Byl o něm dokonce dlouhý článek v novinách.

Jan Mlynář propadl idealismu. Věřil v Boha trojjediného, a to dokonce organizovaně. Místo na nedělní brigádu chodil pravidelně do kostela a hrál zde na varhany. Marné bylo přesvědčování soudruhů, pověřených ateistickou propagandou, marné byly nástrahy učitelů dialektického materialismu v marxistických seminářích.

„Mlynáři," říkali mu, „vy se modlíte k fikci! Vzýváte něco, co neexistuje a co vás ještě přivede do kriminálu! Protože pánbíčkem to začíná a špionáží končí! Kdybyste raději dělal na schůzích kulturní vložky!"

Ale Jan Mlynář setrval ve svém bludu. Obcoval nadále s klerikály, vyhrával neděli co neděli své fikci na varhany, a není tudíž divu, že narukoval právě k pétépákům.

Roman Kefalín se ocitl v rozpacích. Cítil, že jeho vlastní zásluhy o účast v tomto znamenitém kolektivu jsou pramalé. Zdálo se mu,

že tupozraké oko a platfus nemohou vyvážit životní zkušenosti ostatních. Naštěstí lapiduch Voháňka listující v *Obraně lidu* táhle zavyl: „Pánové, ten vůl Jasánek tu má básničku!“

A všichni se okamžitě vrhli na poezii.

DUŠAN JASÁNEK

DŘÍVE A DNES

V mouce
nijak netonouce,
asi masem neslynouce,
jedli chudí, co se dalo.
Brambor pár se oškrabalo
a i pod mostem se spalo,
neb, jak známo, chudáci
měli nouzi o práci.

Dnes však pod vedením strany
zahnali jsme mocipány.
Dělníci se dobře mají,
každý dost se chleba nají,
zkrátka dobře máme se,
což reakce nesnese.

Wall Street, jenž se třese strachem,
vyhrožuje střelným prachem.
Nenávidí dělnou třídu,
vlastního se bojí lidu.
Tak si myslí, že by snad
moh' nás někdy udolat.

My, vojáci, ale bdíme,
nepřátel se nebojíme.
Pevně s odhodlanou lící
díváme se přes hranici,
odkud mžourá podlý vrah.
Dělník neví, co je strach.

(4)

Podzimní slunce nakukovalo do oken ošetřovny a jeho vlezlé paprsky nestydatě koketovaly s lenošícími pacienty.

„Sakra, pánové," prohlásil po chvíli úporného převalování vojín Kefalín, „já to v tý posteli nevydržím. Půjdu se aspoň trochu nalokat čerstvého vzduchu!"

„Neblbni!" napomenul ho Valníček. „Terazky je všudypřítomnej a jediná naše záchrana je zalézt pod deky!"

Avšak Kefalín byl již pevně rozhodnut. Slezl z postele, natáhl si trepky a opatrně si to šinul přes ošetřovnu. Vyšel ven na malý palouk. Z jedné strany voněl lesík podzimními houbami, z druhé strany chátrala bývalá konírna a nahoře na kopci se tyčil zámek, jehož báň se leskla v odpoledním slunci. Byl to docela pěkný pohled. Novopečený vojín se opřel o kmen stromu a zasnil se. Dlouho však nesnil.

„Ha!" ozvalo se náhle za jeho zády. „Čo tu robíte, vy simulant?"

Kefalín sebou trhl, otočil se a stanul tváří v tvář samotnému majoru Haluškovi. Terazky se zlověstně usmíval.

„No, čo je?" naléhal na Kefalína.

A v tom okamžiku dostal asistent režie nápad. Hlavou mu prolétly historky o majorově averzi k památkám, a tak se rozhodl zkusit štěstí.

„Soudruhu majore," pravil, „díval jsem se na zámek, neboť jsem hodlal navrhnout změnu."

„Akú zmenu?" podivil se Terazky.

„Ta věž úplně kazí vzhled budovy," sypal ze sebe Kefalín, „a zejména ta báň nahoře způsobuje, že stavba nevypadá jako kasárna. Kdyby se ta koule sundala…"

Haluška na něho pohlédl se zájmem, ne-li přímo s obdivem.

„Gulu sundať?" zamyslel se. „Hovorite gulu sundať?"

Nechal Kefalína stát před ošetřovnou, a aniž mu věnoval jediný pohled, vydal se dlouhými kroky nahoru k zámku. Jako ve snách se pak procházel několik minut po nádvoří. Nikomu neodpovídal na pozdrav, nikoho nevnímal. V jednom kuse přemýšlel.

„Nie, nie," hučel pro sebe, „stromy popílené, kášňa rozbouraná, terazky gulu sundať – máme vela vrúbkov u pamätkového úradu!"

Již dlouho neměl tak smutné oči.

(5)

Konečně byl na ošetřovnu dopraven také vojín Čilpan. Slabomyslný syn kapitalisty vypadal tak uboze, že se nad ním Voháňka málem rozbrečel.

„Nebyl jsi náhodou u Bakulovejch zpěváčků?" zeptal se ho dojatě, ale Čilpan nehodlal odpovídat.

Když se vrátil doktor Hořec, bylo zřejmé, že do dobré nálady mu tentokrát chybí mnoho.

„Už jsem viděl ledacos," zlobil se, „ale to, co narukovalo letos, je přece jenom příliš! Nejmíň třetina maníků půjde do půl roku do civilu, za to vám ručím!"

„Tady je další," ukázal Voháňka na Čilpana.

Doktor Hořec zíral na syna kapitalisty jako na pohádkové zjevení. „To není pravda," hučel, „to se mi jenom zdá!"

Ale pak si promnul oči a obrátil se na Voháňku: „Zejtra si vezmeš dva pomocníky a pojedete s několika případy do Plzně! Bude jich šest až sedm. A jestli je okamžitě nepustěj do civilu, tak…" Neřekl, co pak, pouze mávl rukou.

„Tenhle pojede taky?" ukázal Voháňka na Čilpana.

„Jestli do rána neumře," pravil doktor, „tak pojede."

(6)

Druhý den odjel Voháňka s dvěma pomocníky a sedmi pacienty do plzeňské nemocnice. Šlo o první várku, po které bude následovat mnoho dalších.

Když se večer vrátili, vrhl se k nim Hořec téměř netrpělivě. „Tak co?" vybafl.

„Všechno proběhlo hladce," hlásil Voháňka, „až na to, že vojín Čilpan vypadl v Blovicích z vlaku. Naštěstí to bylo ve stanici, a tak byl schopen další přepravy."

Hořec přikývl. „A dál?"

„Ze sedmi maníků jde šest do civilu," pokračoval Voháňka, „a to jich málem šlo všech sedm."

„Kdo nejde?" zeptal se doktor.

„Vampera," odvětil Voháňka, „ale ten kůň si to zavinil sám! Je přece tak nádherně hluchej, že je přímo radost mu nadávat!" A začal vyprávět událost, která způsobila, že nahluchlý inženýr sloužil na vojně plných šestadvacet měsíců.

Vampera se v nemocnici dostal na ušní oddělení, kde přezkum vykonával podplukovník Slinták. Postavil se deset metrů od Vampery a pravil: „Konvalinka." Inženýr pochopitelně nic neslyšel.

„Opakujte, co říkám!" zahulákal podplukovník a tiše dodal: „Linkovaný sešit."

Vampera ani nemrkl. Podplukovník se na něj pátravě podíval a zašeptal: „Politické školení."

Zase nic. MUDr. Slinták se zamračil a jeho podezření zřejmě sílilo. Udělal krok k Vamperovi a pravil: „Kurva." Sestra, která stála vedle podplukovníka, vyprskla smíchy a Vampera se usmál rovněž, neboť se, chudák, domníval, že s ním děvče koketuje.

„Bordel," řekl podplukovník a situace se opakovala. Vampera se smál na sestru, která se svíjela smíchy.

„Jebat," zvolal MUDr. Slinták, a když se i tentokrát inženýr zazubil, obrátil se k sestře a pravil: „Sestro, pište! Pacient se mi jeví jako úplně hluchý. Slyší pouze na slova kurva, bordel a jebat!"

Načež vyrazil nic nechápajícího a stále se zubícího inženýra Vamperu ze dveří. Spokojeně vydechl, neboť se mu podařilo odhalit dalšího simulanta, který se chtěl rafinovaně vyhnout nejčestnější občanské povinnosti.

Kapitola čtvrtá

KONEC PŘIJÍMAČE

(1)

Bojový výcvik vrcholil a novopečení pétépáci už ledacos o vojně věděli. Chápali, že musejí být ostražití a bdělí, neboť nepřítel, který je všude, prahne zejména po jejich vojenských tajemstvích.

„Kdybyste se někdy náhodou dostali na dovolenku," vykládal svobodník Halík, „ne, abyste například v mlíkárně vykládali, jak se jmenuje velitel vašeho družstva! Nepřítel by toho mohl zneužít. Co je, Jasánek?"

„Já jsem chtěl jenom podotknout," řekl Jasánek, „že třídní nepřítel je velmi rafinovaný a nesmíme ho podceňovat!"

Kulak Vata nepřívětivě zachrochtal, ale k problému se nevyjádřil. Taktéž ostatní nejevili příliš zájmu diskutovat.

„Pozor!" vyjekl náhle svobodník a ukázkově vypjal svůj nevalný hrudník. Důvod byl nasnadě, neboť se blížil sám velitel Terazky.

„Soudruhu majore," předstoupil před něho Halík, „družstvo probírá vojenské tajemství."

„Tak, tak," souhlasil major a otcovsky pohlédl na tetelící se nováčky. „Vojenské tajomstvo je naozaj vela dôležitá věc. Súdruhovja! Ako vyzerá mezinárodní situácia na celem svietě. Mózem řict, že má veliký vyznám, jak už som hovoril, ne celem svietě. Mnohý súdruh aj terazky ujdě za hranice, ale taký súdruh snad ani není súdruh! On ten kapitalismus, súdruhovja, má aj vela nedostatkov. Není všetko, co sa blyští! Mózte pokračovat, súdruh slobodník!"

Major Haluška se otočil a důstojně odcházel, aby svou moudrost nezištně věnoval i ostatním družstvům.

„Vločka!“ obrátil se svobodník na šedivého malíře, „opakujte, co právě řekl soudruh major!“

„To nedokážu,“ řekl Vločka, aniž se snažil provokovat.

Halík přesto povyskočil a začal ječet o sabotáži vzdělanců, kteří dělají z politického školení bordel.

Major Haluška zatím kráčel po mezi k dalšímu družstvu, které řešilo důležité problémy na pokraji ojíněné louky. Major se málem vyděsil vojína Friedla, který si to kolem něj rázoval směrem k blízkému křoví, aniž pozdravil.

„Kám iděte, súdruh vojín?“ otázal se Terazky přísně.

„Jdu vykonat velkou potřebu, soudruhu majore!“ hlásil Friedl.

„A prečo stě ma nepozdravili?“ zvolal dotčeně major.

Friedl se lišácky usmál: „Jednotka za pochodu nezdraví!“ zahulákal a krátce nato zmizel ve křoví.

(2)

Velitelé to neměli lehké. Jakžtakž si dovedli poradit s „docenty“, ale to zdaleka nebyla ta nejhorší kategorie. I protistátní živly se daly zvládnout, ale mnohem horší to bylo s kriminálníky. Heslo zloděje automobilů Cimla „do pěti let beru všechno“ platilo téměř všeobecně.

„Jó, pánové,“ vykládal Ciml, „na Pankráci to bylo horší. Takovej bachař Svoboda chodil do cely s kančíkem, nutil nás cvičit a přitom nás povzbuzoval: ‚Trestníče, kolena výše! Jako jarní vánek poletujte!‘ – A běda, komu to nešlo! Jednou jsme se dohodli, že kvůli němu zahájíme hladovku. Všechno jsme odklepli a začali jsme. Jenže za mnou druhej den přišel Svoboda a povídá: ‚Ciml, když toho necháte, dostanete vo knedlík víc. Když ne, vezmu si vás na korekci a jelit se nedopočítáte!‘ – Tak jsem vzal ten knedlík navíc a bylo po hladovce.“

Jestliže bylo těžké pořízení s kriminálníky, marodi a neduživci je v mnohém překonávali. Každý měl c. d. klasifikaci a věděl, že mu chybí jen krůček do civilu. Vojíni omdlévali, sténali, simulovali záchvaty a propadali záchvatům skutečným, až představeným naskakovala husí kůže. Vojín Bedrna rozkopal na světnici kamna

a mohl si to dovolit, jelikož měl c. d. na hlavu. Těchto agresivních typů se báli zejména svobodníci, kteří byli první na ráně.

Kapitolou samou pro sebe byli Cikáni. Předstírali, že neumějí česky ani slovensky, a zjevně nechápali, o co na vojně běží. Na křik a povely reagovali svérázně. Když Terazky zařval na Cikána Jáno Kotlára, vylezl zmíněný vojín na strom a tvrdošíjně odmítal slézt dolů. Marné bylo domlouvání a výhrůžky. Nepohnulo jím, ani když major velmi plasticky naznačoval, že použije střelné zbraně. Cikánovi se na stromě zalíbilo a setrval zde dvě a půl hodiny. Teprve, když rota odcházela k obědu, přestalo Kotlára bavit sedět na větvi a spustil se dolů. Nikdo se už neodvážil na něho zařvat, neboť stromů bylo všude dostatek.

(3)

V Nepomuku bylo zvykem pořádat na ukončení přijímače estrádu. Novopečení obránci vlasti se měli představit místnímu obyvatelstvu v tom nejlepším světle, a tak byla tato akce připravována s nevšední péčí. Vojíni, kteří se v civilu nějak zabývali uměním, byli zbaveni povinnosti chodit na cvičák a měli za úkol sestavit velkolepý a reprezentativní program. Vojíni Kefalín a Černík byli za tímto účelem vyreklamováni z ošetřovny. Velice čile si vedl rovněž Dušan Jasánek, který složil báseň:

Lid povolal nás do zbraně,
my opustili frézy
a uniformy navlékli
si místo kombinézy.
Stojíme pevně, v oku žár,
vstříc slunci píseň letí.
Střežíme práci dělníků
a šťastný spánek dětí.
Kdyby snad vrazi z Wall Streetu
přepadli nás jak saně,
poznají záhy lidu hněv,
promluví naše zbraně!

Vojenská poezie byla obohacena o další číslo a Jasánek se snažil přemluvit herce Černíka, aby báseň zarecitoval. Je třeba seznámit nepomuckou veřejnost s postojem právě narukovavších vojínů, zejména když o jejich kádrovém složení kolují rozličné dohady!

„Báseň je to krásná," připouštěl Černík, „ale proč ji mám říkat ausgerechnet zrovna já? Lid mě nepovolal do zbraně, nýbrž k lopatě. Že bych z toho byl nějak odzvázanej, to nemůžu tvrdit. S tou frézou je to moc hezký, ale já osobně ji nerozeznám vod elektrickýho mandlu. A když se tak rozhlédnu kolem sebe, tak se mi opravdu nezdá, že by z nás vrazi z Wall Streetu museli mít nějakou zvláštní hrůzu!"

„To je laciná demagogie," zlobil se Jasánek, „já jsem nemyslel pouze na náš útvar, ale na armádu jako celek!"

Leč herec Černík nejevil nejmenší chuti propůjčit Jasánkovu výtvoru kouzlo své nevšední osobnosti. Redaktor se slzami v očích vyhledal asistenta režie Kefalína a stěžoval si na kádrové složení útvaru i na zjevné sabotování své tvorby.

„Přednes tu báseň sám," poradil mu Kefalín. „Všichni velcí autoři dovedli plamenně a s nevšedním zápalem přednášet své verše. Takový Majakovskij! Nebo Jesenin!"

Jasánek se zamyslel, ale posléze zavrtěl hlavou. „Můj hlas je příliš mečivý," prohlásil, „a k tomu typu básně se nehodí. Je třeba najít někoho, kdo má hluboký a nosný hlas! Aby to znělo mužně!"

Kefalína napadlo, že by to mohl být kulak Vata, ale neodvážil se zeptat se ho. Nakonec pro tuto báseň získal vojína Birtancla. V civilu byl kostelníkem a v posudku měl napsáno: „Imperialistický nohsled, jezuitský zaprodanec a vatikánský špión."

(4)

Program estrády se začínal rýsovat. Kouzelník a manipulátor Pavel uvedl celý důstojnický sbor v úžas, když polykal pingpongové míčky a vzápětí je vytahoval z různých částí těla. Za pomoci vojáků druhého ročníku byl utvořen orchestr, který po několika zkouškách perfektně vyhrával známé vojenské pochody. Herec Černík se uvolil přednést monolog ze Shakespeara a několik ambiciózních vojínů se nabídlo, že zazpívají národní písně, popřípadě k nim zatančí odzemek.

Nejasná byla situace kolem tak zvaného klerikálního kvarteta. Tři faráři a absolvent konzervatoře Ruml hodlali předvést ukázku z díla Josefa Suka a velice tím zkomplikovali situaci na ideologické frontě.

Muži, kteří rozhodovali o kádrovém obsazení estrády, se rozdělili do dvou skupin. Jedna tvrdila, že je nepřípustné, aby reprezentační podnik dostal kněžourský charakter, zatímco druhá namítala, že o ideologickém tápání hrajících vojínů se obecenstvo nedoví, neboť zůstane skryto pod zelení uniformy.

„Kdyby měli kolárky," řekl četař Szabó, „tak bych je na pódium nepustil. Takhle je nikdo nerozezná od dělníků, rolníků nebo pracující inteligence!"

„Jejich původ je znám celému praporu," namítal rotný Vinč, „a není vyloučeno, že jej některý z vojínů vyzradí civilním osobám. Pak budeme vypadat, jako že propagujeme náboženství!"

Spor nedokázal vyřešit ani náčelník klubu poručík Dolák, a tak se obrátil na samotného majora Halušku.

Krátce nato navštívil Terazky na pévéesce zkoušející těleso. Pokyvoval hlavou, vyslechl Suka i Mozarta a pak se posadil na židli. Dlouhou chvíli mlčel a přemítal. Potom se zvolna obrátil ke kvartetu a pravil: „Vela pekně hrátě, chlapci. Vela pekně! Len trubka vám tam schádzá!"

(5)

Program byl secvičen a do nepomucké sokolovny se trousili staří mazáci, aby se postarali o náležitou výzdobu. Mnozí to spojili s návštěvou hostinců nebo se sešli s místními krasavicemi, což jinak nebylo snadné. Ale major Terazky, jako by tušil chystané nepravosti, obcházel kolem zdrojů neřesti, zastavoval vojíny, kteří měli jiné zájmy než věšet na pódiu cingrlátka, a otcovsky jim domlouval. Když přistihl opilého vojína Grače močícího uprostřed náměstí velice se rozzlobil a zvolal: „Grač! Trescu vas tridseti dny zostrenej väzby!"

Nadporučík Černý, který majora doprovázel a na rozdíl od něho ovládal řády, zašeptal: „Soudruhu majore, k tak vysokému trestu nemáte právo. Jako velitel odloučeného praporu můžete provinilce potrestat nanejvýše patnácti dny zostřené vazby!"

Haluška překvapeně otevřel ústa. „Ako že nemám právo?" podivil se a zesmutněl. Vzápětí se však na jeho tváři rozprostřela naprostá spokojenost a oči mu zářily štěstím. „Keď nemám právo, nemám právo," řekl. „Dávajtě, Černý, pozor: Trescu slobodníka Grača a dávam mu dvaraz pätnáct dní zostrenej väzby!"

Když takto moudře vyřešil případ svobodníka Grače, odešel k silnici, po které vyjížděla vojenská auta ze Zelené Hory směrem

k městu. Major právem podezíral šoféry, že i oni zneužívají vozidel k realizaci svých soukromých záměrů. Schoval se tedy za křoví u cesty a číhal, že se některý z vozů objeví. Čekal dlouho a vztekle uplivoval nad rafinovaností svých podřízených. Leč nevzdával se. Věděl, že kořist se musí jednou dostavit a že ze zámku nevede jiná cesta než tato.

Mračil se, třásl se zimou, ale jeho odhodlání vytrvale rostlo. Byl to přece jen frontový voják. Konečně zaslechl vrčení motoru. Připravil se ke skoku a v okamžiku, kdy se vůz objevil za zátočinou, vystartoval na silnici. Rezolutním gestem naznačil řidiči, aby zastavil.

„Stát!“ zvolal. „Kam jedětě, čo vezetě?“

V tom okamžiku byl přesvědčen, že se mu podařil znamenitý tah. Erena, kterou právě zadržel, byla zřejmě prázdná. Nevezla šatstvo, proviant ani jiný vojenský materiál. Zdálo se, že šofér zneužil vojenského vozidla k temným cílům.

Ale řidič vojín Strnadel nejevil známky neklidu. „Soudruhu majore,“ pravil, „jedu do sokolovny a vezu buben na estrádu.“

Terazky vyskočil na blatník vozu a odhrnul plachtu. Spatřil malý bubínek a dvě paličky. Seskočil na zem a zůstal nehnutě stát. Přemítal

a mlčel dobrých deset minut. Potom vyčítavě pohlédl na řidiče a řekl těžkým hlasem: „Taký velký erén na tak malý buben!“

Máchl rezignovaně rukou a odcházel směrem k Nepomuku, aby pokračoval v kontrole nekalých živlů.

(6)

Vojíni určení k reprezentaci útvaru byli připraveni zahájit estrádu. Asistent režie Kefalín dával poslední pokyny. Šraml před oponou vyhrával vojenské pochody. Obecenstvo se zvolna trousilo do sálu. V bufetu vedle šatny prodávala žena rotného Tondla limonádu a želé.

Major Haluška se dostavil s celou rodinou. Manželka si šla sednout do první řady a tři malí synci dychtivě hleděli na pochutiny v bufetu. Terazkymu to neušlo a pravil: „Tak co, dětičky. Chcetě želé?“

„Chceme! Chceme!“ rozjásala se dítka a vztahovala ručky k pamlskům.

Major pokýval hlavou. „Já myslel, že něchcetě,“ řekl a odvedl potomky do sálu, aniž jim co koupil. Věděl, že asketická výchova je zdravá a prospěšná.

Sál se zvolna zaplnil a bylo nutno začít, neboť šraml odehrál již všechny pochody, které ovládal. Před oponu vystoupil politruk útvaru kapitán Ořech a pravil: „Soudružky a soudruzi! Vítám vás na dnešní estrádu, která bude dokumentovat sepětí naší armády s pracujícím lidem. Vy v závodech i my v ozbrojených silách jsme vždycky připraveni vypořádat se s úskoky imperialistů, kteří jsou všude. Jsme ostražití a bdělí, jak vy v závodech, tak i my v ozbrojených silách. Nikoho se nezalekneme, jak vy v závodech, tak my v ozbrojených silách. Ve chvílích organizovaného volna se však naši vojáci dovedou i socialisticky bavit. Vítám vás proto na dnešní ozbrojené estrádě, která ukáže, jak vy v závodech i my v ozbrojených silách máme k sobě blízko. Bavte se dobře, soudruzi, a k vaší další práci vám přeju čest práci!“

Sálem zaburácel potlesk, opona se otevřela a na jeviště vstoupili tři faráři s absolventem konzervatoře Rumlem. Vybalili nástroje,

usedli k pultíkům s notovým materiálem a začali hrát Suka. Hráli, hráli a hráli. Klasická hudba, věta za větou, se linula sálem a obecenstvo začalo netrpělivě pokašlávat. Důstojníci se mračili, vojáci se pošťuchovali s děvčaty a farářské kvarteto s nevšedním zaujetím pro věc pokračovalo v interpretaci Mistrova díla.

Kapitán Ořech se vřítil za kulisy. „Ať už toho k sakru nechají," zasyčel na Kefalína. „Tady není žádná Smetanova síň, ale vojenská estráda!"

Kefalín se pokusil farářům naznačit, že by bylo záhodno přejít k atraktivnějšímu programu, ale marně. Místo odchodu ze scény spustili další větu.

„Já je zavřu," supěl politruk Ořech. „Já je zavřu tak, jak ještě nikdy nikdo nikoho nezavřel! Já jim zaručuju, že budou na vojně čtrnáct let, jako za Marie Terezie! Nebo snad je odstřelím přímo na jevišti!"

Kefalín však dostal nápad, který zachránil život čtyř lidí. Navrhl kouzelníkovi Pavlovi, aby použil Suka jako scénické hudby a okamžitě vystoupil se svými kouzly a fígly. Kouzelník souhlasil a vklusal na jeviště. Faráři se podivili, ale hráli ukázněně dále. Kouzelník začal polykat pingpongové míčky a vzápětí je za tklivého larga tahal z boty. Obecenstvo se roztleskalo. Suk přestal přítomným vadit a vojín Pavel slavil úspěchy. Předvedl všechna kouzla, která ovládal, dělal opičky do obecenstva, roztrhal noviny, ale vzápětí je rozložil jako zcela nedotčené, a pod tím vším zněla vážná, důstojná hudba farářského kvarteta.

Ve chvíli, kdy nikdo netušil, jak to všechno skončí, se otevřely dveře do sálu a mezi nimi stál bledý poručík Homola z telefonní ústředny. Okamžitě vzbudil pozornost všech přítomných a kdekdo tušil nějakou strašnou tragédii. Co se jen stalo? Vyhodili snad diverzanti do povětří skladiště motyk a rýčů? Nebo ještě něco horšího? Homola kýval na samotného velitele. Je to tedy obzvlášť vážné!

Major Haluška povstal a došel k zničenému poručíkovi.

„Soudruhu majore," zašeptal Homola. „Na pracovišti Vimperk došlo k mimořádné události. Vojáci, kteří jsou na odchodu do civilu, zdemolovali místní biograf a vybílili hospodu, ze které vyhazovali přednostně příslušníky pěších vojsk včetně důstojnického sboru."

Terazky zaúpěl a chytil se za hlavu. „Já to túšil!" vydechl potom žalostně. „Mně sa dnes v noci zdalo o prezidentovi!"

Kapitola pátá

PRACOVIŠTĚ

(1)

Přijímač skončil. Vojíni už věděli, jak se mají zachovat, aby se nedostali do rozporu s platnými řády, nebo dokonce se zákony, a tak byli uznáni schopnými nastoupit na vymezené pracoviště.

Stavby v Českých Budějovicích, Vimperku, Janovicích nad Úhlavou, Táboře i jinde čekaly na jejich pomoc.

Po zdravotní selekci, při níž šlo do civilu několik dalších neduživců, zůstali v Nepomuku trvale jen šoféři, skladníci a strážní oddíl. Jinak byl prapor znovu rozdělen do rot a připraven k plnění čestných povinností.

Před první rotu předstoupil poručík Hamáček a pravil: „Soudruzi! Nyní jste co? Nyní jste vycvičený! Každej z vás je teď voják a od vojáka se čeká, že bude plnit povinnosti! Kdyby neplnil povinnosti, tak bychom s ním zatočili! Protože na vojně je hlavní kázeň a tato musí bejt uvědomělá! Soudruzi! Jelikož jste narukovali k zvláštnímu útvaru, vaší povinností teď bude co? Vaší povinností bude makat! Kdo by měl ručičky dozadu, ten u mne spláče nad vejdělkem! S flákačema se nebudu mazlit, to ať každej vezme na vědomí. Práce šlechtí člověka, a proto budete makat jako mourovatí! Za dva roky budete tak zušlechtěný, že vás doma ani nepoznají! Jmenuju se Hamáček. Co to znamená Hamáček? Hamáček znamená, že se plán bude plnit aspoň na sto padesát procent! Ale, soudruzi, pozor: Vy nejenže budete makat, vy si i vyděláte prachy, což u jiných útvarů není. Polovinu vydělaných peněz dostanete na ruku, druhou polovinu vám uložíme na knížku. To proto, soudruzi, abyste všechno neprochlastali! Osobně vás upozorňuju, že kasárna nejsou pivnice, a kdo se venku nacamrá, musí vystřízlivět dřív, než projde kolem dozorčího! Jinak půjde kam? Jinak půjde do lochu! Soudruzi! Mezi

váma jsou různá čísla, který si myslej, že na ně kázeň neplatí a že si z představenejch budou dělat šoufky! Tak to teda ne! Buď budete uvědoměle ukázněný, nebo budete zavřený, až zčernáte! Každej si může vybrat podle vlastního uvážení. Soudruzi! Teď si sbalíte plnou polní a za půl hodiny budete nastoupený tady na tom místě. Pomocí automobilů se přesunete na místo N, kde budete ubytováni. Na místě N se dozvíte svoji novou vojenskou adresu a budete seznámeni s dalšími úkoly. Má někdo nějaký dotaz?“

„Vojín Friedl. Soudruhu poručíku, žádal jsem o přeložení k letectvu, avšak dosud…“

„Friedl!“ zařval poručík. „Vy chlape líná, vám se, mě se zdá, nechce makat! Na vás si dám obzvlášť bedlivej pozor, Friedl! Lítání u nás užijete ažaž! Já vám zaručuju, Friedl, že budete tak lítat, až budete mít pěnu u huby! Ještě má někdo nějakej dotaz? Nikdo? Pozor! Rozchod!“

(2)

Janovice nad Úhlavou. O malém městečku nedaleko Klatov bylo na vyšších místech rozhodnuto, že poroste do slávy. Právě zde národní podnik ARMASTAV začal stavět rozlehlá kasárna, budoucí domov celých generací mladých mužů. Na několika hektarech

orné půdy se začalo rýsovat budoucí staveniště. Celý prostor byl řádně oplocen a zajištěn proti nepřátelským rozvědkám. Uvnitř pak měli pracovat kulaci, faráři a jiné podezřelé živly, což s ostražitostí a bdělostí značně kontrastovalo.

Několik minut od pracoviště byl další vojenský prostor. Mezi lesíkem a potokem se krčilo několik dřevěných baráčků, natřených khaki barvou. Byly připraveny pro rotu poručíka Hamáčka, která jistě v Janovicích sehraje roli důstojnou mladých budovatelů.

(3)

První rota pomocného technického praporu zaujala bojové pozice. Pod vedením poručíka Hamáčka a jeho zástupce pro věci politické poručíka Troníka se ukryla v promrzlých domcích. Teploměr ukazoval dobrých dvacet pod nulou a astmatici s revmatiky na to citlivě reagovali. Bylo nutno nacpat piliňáky a zatopit. Teprve potom bylo možno se zde trochu rozkoukat. Svobodník Halík se opět rozječel. Byl povýšen na velitele čety a hodlal si tuto poctu zasloužit. „Neflákat se a makat!“ povzbuzoval podřízené. „Všechno vidím, lenochy potrestám!“

„Drž hubu, frajtře, nebo přes ni dostaneš,“ ozvalo se náhle zpod kolny, kde pilní vojíni cpali bubny do piliňáků. O Halíka se pokusil infarkt.

„Kdo to řekl!“ zapištěl. „To si zodpovíte!“

Ale ten, kdo se takto projevil, nebyl žádný vyděšený nováček. Vojín Stanislav Horák sloužil již pátým rokem a byl celkem šestkrát souzen pro dezerci. Vegetoval stále mezi Nepomukem a vojenskou trestnicí v Bochově, aniž ho to nějak zvlášť rmoutilo.

Když svobodník zjistil, že autorem urážlivého výroku je nebezpečný kriminálník, odplivl si a odklusal ječet na opačný konec tábora.

„Vy, pánové,“ oslovil nováčky Horák, „už všichni budete doma a já tu pořád ještě budu sloužit. A furt jim budu utíkat, protože mne nikdo nepředělá, i kdyby se posral! Já mám rád svobodu, a komu se to nelíbí, tomu rozbiju držku!“

„Když ti to stojí za to…“ pokrčil rameny Kefalín.

„Stojí, kamaráde, stojí," tvrdil Horák. „Ten, kdo ještě nikdy nehodil majora vod pěšáků do výkladní skříně u cukrárny, to nikdy nemůže pochopit! Ale já dám klidně za jeden krásnej okamžik třeba půlku života! Kdybys, člověče, toho majora viděl! Vyjevenej ksicht, prdel mezi kremrolema a pořád tomu nemoh' uvěřit!"

„Něco na tom bude," připouštěl Černík, „ale pět let vojny je nelidskej úděl. To chce náturu."

„Zase tady hodně pamatuju," chlubil se Horák, „a kdybych chtěl, moh bych vo tomhle útvaru napsat kroniku. Když já jsem narukoval, tak to tady nebylo místo pro nějaký čajíčky. To ještě byli čistokrevný pétépáci, z kterejch šla hrůza. Galejníci, a ne štáckriplové!"

A začal prozpěvovat tklivou píseň:

Chtěl jsem s tebou v malé chatě žít,
chtěl jsem s tebou hezké děti mít
a teď musím v žáru ve válcovnách
na bolšouny dřít!
A to proto jen, že jsem měl svou zem tak rád,
dali mě sem za ostnatej drát…

Dušan Jasánek strnul, zalapal po dechu a pak se rozběhl přímo do kanceláře politruka Troníka. Jedním dechem odhalil protistátní centrum a jeho vedoucího Stanislava Horáka, který infikuje mužstvu své protistátní smýšlení.

Poručík Troník ani nehnul brvou. „Koukněte, Jasánek," řekl klidně, „jak Horáka znám, tak zejtra, nejpozdějc pozejtří zase uteče, čtrnáct dní ho budou hledat, najdou ho u nějaký děvky a posype si to zpátky do Bochova. Tak co z toho budem dělat aféru!"

Poručík Troník se nemýlil. Až na to, že vojín Stanislav Horák uprchl ještě téže noci.

(4)

Unylý vojín Pávek tvrdil, že si při nejbližší příležitosti podřeže žíly. Byl to vyzáblý mladík, který se šíleně zamiloval do Rity Hayworthové. Od okamžiku, kdy ji spatřil na stříbrném plátně, přestala pro něho existovat socialistická realita. Myslil pouze na ztepilou americkou hvězdu a toužil být v její blízkosti. Nebyl tak domýšlivý, aby věřil, že se může stát jejím milencem nebo přítelem, ale doufal, že by ho Rita přijala za svého sluhu. Sloužil by jí oddaně bez nároku na odměnu a stačilo by mu, kdyby ji mohl alespoň zdálky vídat!

Pod vlivem těchto představ se Pávek pokusil přejít státní hranice, ale jelikož nebyl dost silný v zeměpise, začal se plížit už někde u Rokycan. Zadržen byl uprostřed kukuřičného pole šest kilometrů

před Plzní, ale vzhledem k tomu, že se netajil svými úmysly, byl potrestán a posléze narukoval do Nepomuku.

„Pro mne existují pouze dvě alternativy," vysvětloval Pávek bez úsměvu. „Buď budu sluhou Rity Hayworthové, nebo dobrovolně odejdu ze života!"

„Inu, život není peříčko!" vzdychl vojín Richard Jahoda. „Já kdybych měl tolik peněz, co mám na každým voku dioptrií, tak bych si žil i bez Hayworthový!"

Pak se ozval obézní vojín Valeš. Tajuplným hlasem všem přítomným oznámil, že on není vůbec žádný vojín, nýbrž nadporučík STB. Tato organizace ho sem nasadila, aby sledoval nespolehlivé živly a znemožnil jim chystané protistátní akce. On však nechce překotně likvidovat své kamarády, jelikož mu jsou sympatičtí, a tak je raději varuje předem před nepromyšlenými činy.

Toto přiznání učinilo dojem pouze na vojína Bedrnu, který počal Valeše kopat do zadku a křičel, že ho může třeba ukopat k smrti, neboť má c. d. na hlavu, což mu nikdo nevezme.

K vojínu Kefalínovi přistoupil zdravotník svobodník Myšák.

„Nešel bys na chvilku ke mně?" zeptal se zajíkavě.

Kefalín ocenil frajtrovo skromné vystupování a odešel s ním na ošetřovnu. Byl přesvědčen, že obdrží hadr a kbelík, aby tuto místnost vyšúroval.

Ale svobodník, nesmělý a trudovitý chlapec, ho nehodlal obtěžovat prací. „Ty seš od divadla, že jo?" zašeptal a Kefalín zpozoroval, že mu rudnou uši.

„Víš," pokračoval pýřící se Myšák, „ty máš jistě přístup k fotkám hezkejch holek. Kdybys mi nějaký sehnal, tak bych ti to vynahradil. Já mám právo nechat tě na ošetřovně 48 hodin."

„To by bylo prima," souhlasil Kefalín, „a jaký holky bys chtěl? Herečky? Nebo raději tanečnice?"

„To je jedno," řekl svobodník, „hlavně aby nebyly moc známý. Nejlepší by byly ty, co jsou jenom ve sboru."

Kefalín se podivil a svobodník Myšák vzdychl: „To je tak, člověče. Já mám doma nemocnou mámu, už tu asi dlouho nebude. Vona ti má o mne starost a bojí se, že si nenajdu pořádnou holku. Píše mi, že by strašně ráda viděla tu svou budoucí snachu aspoň na fotografii, aby mohla klidně zavřít oči."

„A ty žádnou holku nemáš…“ hádal Kefalín.

„Ale mám,“ zabručel Myšák, „jenomže vona není žádná krasavice. Spíš je šeredná; nos má jako skobu a taky trochu šišlá. Strašně hodná holka to je, ale na fotce vypadá ještě hůř než ve skutečnosti. Takže to mám promyšlený takhle: Marta napíše mámě dopis a k němu do obálky přiložíme nějakou tu fotku pěkný herečky, kterou mi seženeš. Máma bude šťastná a nikomu se tím neublíží.“

„To by šlo,“ souhlasil Kefalín, „můžeš se na mne spolehnout!“

Vtom se na ošetřovnu vřítil svobodník Halík.

„Není tady Vločka?“ vřeštěl. „Ten chlap se vždycky zdejchne tak, že ho nemůžu najít! Pan umělec má ruce dozadu! Já ho, chlapa…“

Uprostřed věty spatřil Kfalína a rázem zapomněl na šedovlasého malíře. „A hele!“ zaradoval se. „Docent Kefalín už se přišel fláknout na ošetřovnu! Domnívá se, že se mu podaří vojnu promarodit! Ale to se mejlí pan docent, to se teda mejlí!“

„Vypadni!“ řekl mu Myšák nepřátelsky. „Tady je ošetřovna a ne cvičák!“

„Ty hajzle!“ vykvikl Halík. „Nemysli si, že když seš lapiduch, že na tebe nikdo nemůže! Žádný stromy nerostou do nebe, ty frajere libovej! Jestli chceš u sebe přechovávat sabotéry a líný intelektuálský ventry, tak s tebou budeme brzy hotovi!“

„Víš, co mi můžeš políbit?“ otázal se Myšák.

„Já se ti dostanu na kobylku!“ slíbil Halík a blýsknuv nenávistným pohledem po Kefalínovi, sedícím na kavalci, vyběhl z ošetřovny.

Poručík Troník si po přečtení kádrových materiálů vybral pět vojínů, které pozval do své kanceláře. Byl mezi nimi i Kefalín.

„Soudruzi,“ řekl jim politruk, „rozhodl jsem se, že vytvoříte u jednotky svazácký výbor. Šimerda bude dělat předsedu a ostatní funkce si můžete rozdělit podle vlastního uvážení. O vaše zvolení se postarám. Vzhledem k tomu, že u našich jednotek jsou i živly, které se k našemu zřízení nestaví kladně, musíte se od nich distancovat a působit na ty soudruhy, kteří dosud nemají jasno. Nemusíte se ničeho obávat, budu vás osobně řídit. Dále je třeba, abyste mezi sebou zvolili agitátora roty. Rozhodl jsem se, že agitátorem roty bude vojín Kefalín. To je, soudruzi, všecko, co jsem vám chtěl říct. Můžete se rozejít do svých družstev. Čest práci!“

(5)

Když měl každý přidělenu svou postel, označenou štítkem se jménem a hodností, sešla se rota na planince mezi baráčky. Byla nestydatá zima a od potoka fičel ostrý, mrazivý vítr. Před jednotku předstoupil poručík Hamáček.

„Soudruzi," pravil, „nyní se nacházíme kde?…"

„V prdeli," zašeptal vojín Voňavka, leč poručík to zřejmě nezaregistroval. Zato Halík zvedl obočí, a dal tak najevo, že nepřístojnost slyšel.

„Nyní se nacházíme v Janovicích nad Úhlavou," pokračoval poručík, „a vaše adresa je R lomeno 19. Do Janovic jsme přijeli co? Do Janovic jsme přijeli pracovat! Zítra ráno nastoupíte všichni do zaměstnání a budete pracovat jako kati! Vašimi dočasnými představenými se stanou mistři a stavbyvedoucí, kteří nás budou informovat o vaší pracovní morálce. Do práce půjdete všichni s výjimkou dozorčího roty a jeho pomocníka. Cítí se někdo nemocen?"

„Vojín Bakši," ozvalo se, „mám nemocný močový měchýř a musím každých deset minut močit."

„V tom vám nebude bráněno, Bakši," odvětil poručík, „jenže mezi močením budete co? Mezi močením budete pracovat! Kdybyste zůstal na ošetřovně, musel byste každou chvíli běhat na záchod. Na stavbě to budete mít jednodušší. Ještě někdo?"

„Vojín Jahoda," ohlásil se Richard. „Nešťastnou náhodou jsem si rozšlápl brýle, takže nyní nerozeznám krávu od automobilu."

Poručík se zamyslel. „Jahoda," řekl potom, „vy si šlapete nejen po brejlích, ale taky po štěstí! Já vůbec nepochybuju, že jste si ty brejle rozšlápnul schválně. Zejtra pojedete do Plzně, kde obdržíte nové brejle! A až ty brejle budete mít, tak vám tak zvednu mandle, že na to do smrti nezapomenete!"

Těšil se však marně, neboť Jahoda, jakož i řada dalších, byl po několika dnech propuštěn do civilu.

„Soudruzi!" zahulákal pak Hamáček na promrzlou rotu. „Vy jste nejen pracovníci, ale i vojáci! A vojáci především! Až se vrátíte ze zaměstnání, nebudete chrnět ani nepůjdete na rande, nýbrž se budete věnovat čemu? Budete se věnovat vojenskému výcviku!

Pak bude následovat politické školení a po večeři kulturně masová práce."

„A co v noci, soudruhu poručíku?" zeptal se provokativně Voňavka. Hamáček to však vzal smrtelně vážně.

„V noci budete spát," přislíbil, „pokud ovšem nebude co? Pokud nebude vyhlášen bojový poplach! V takovém případě ovšem spát nebudete. Taktéž je nutno, aby vojenský prostor byl bedlivě střežen! Ve dne to obstará dozorčí roty s pomocníkem, v noci budou rozestavěny stráže. Každou noc bude hlídat osm mužů, na každého z nich připadnou dvě hodiny. Stráže budou spát na strážnici oblečeny a v botech. Ráno pak půjdou s ostatními do zaměstnání! Má ještě někdo nějaký dotaz?"

Dotaz nebyl. Jen zimomřivé jektání zubů se neslo daleko za hranice vojenského prostoru.

Kapitola šestá

UŽ SE MAKÁ

(1)

Ráno se prorocká slova poručíka Hamáčka stala skutkem a rota, oblečená do pracovních obleků, vykročila do zaměstnání.

Byla zde pestrá směs rozličných uniforem, z nichž většina pocházela z výstroje poražené německé armády. Modré zimníky, ušanky, chlebníky s kusem chleba a špeku, obludná bagančata. Radost pohledět!

Herce Černíka začala zlobit páteř. Nebožák se náhle zhroutil, svíjel se a přes výhrůžky svobodníka Halíka se odbelhal na ošetřovnu. Ostatní v sevřeném útvaru napochodovali na pracoviště.

Byla ještě úplná tma a mrazivým ránem poletovaly sněhové vločky. Na stavbě svítily reflektory a dělníci s ohrnutými límci se trousili do práce.

K rotě, které velel svobodník Halík (důstojníci a část poddůstojníků spali), se vrhli zájemci o pracovní síly. Mistři zkoumali vizáž vojínů, ptali se na jejich pracovní zkušenosti a ty zdatnější si okamžitě rozebírali. Kulak Vata, Voňavka a několik dalších byli vybráni k nákladním automobilům jako závozníci. Méně atraktivní jedinci odcházeli na stavbu přidávat zedníkům nebo vykonávat jiné podřadnější práce. Nakonec tu zbylo pouze několik vojínů, jejichž vzhled nezaručoval, ba ani nesliboval údernický výkon.

„Tak pojďte," zahučel na ně nevlídně mistr Francl, „budete kopat výkopy!"

Odvedl je do kolny s nářadím, přidělil jim krompáče, rýče a lopaty, načež jim vyznačil trasu, které se mají držet.

„Jak hluboko máme kopat?" otázal se Kefalín se zájmem.

„Dva metry," odtušil mistr a kvapně odcházel.

„Já jen, abychom nenarazili na vodu," křičel za ním Kefalín a mistr se popuzeně zastavil. Rozkročil se a začal koulet očima.

„Ty kriminálníku," řekl zlostně, „si dělej šoufky ze svý babičky! Až budeš na vojně čtvrtým, pátým rokem, von už tě ten humor přejde!"

„Předně, nejsem kriminálník," pravil důstojně Kefalín, „ale svazácký funkcionář a agitátor roty! Za druhé mám právo se vás zeptat, jelikož v oblasti výkopu nejsem odborník!"

Mistr něco nesrozumitelně zabrblal a už se nezdržoval. Kefalín nechápal jeho nevraživé a zarputilé chování, ale později zjistil příčinu. Před několika týdny zabetonovali prý pétépáci někde u Žatce do základů vojenské ubytovny i mistra. Stalo se to při noční směně a pachatel ohavného činu nebyl odhalen. Zákeřná vražda, kvalifikovaná jako nešťastná náhoda, rozezlila řadu mistrů, kteří s pracujícími vojíny přicházeli do styku. Solidarita je nádherná věc.

Leč Kefalín ani jeho druhové nehodlali vraždit mistry. Hleděli s respektem na pracovní nářadí a přemítali. Cikán Jáno Kotlár uchopil krompáč a několikrát s ním kopl. Ocel zazvonila o promrzlou hlínu, z níž se uloupl nepatrný kousek, že to ani nestálo za řeč. Cikán začal lamentovat ve své melodické mateřštině a k další práci se neměl.

Kolem staveniště zaplály ohně. Dřeva bylo všude dost a pracovat se v této situaci chtělo jen málokomu. Také vojíni určení ke kopání výkopů podpálili několik prkýnek a začali se ohřívat. Ale v tu ránu byl zpět mistr Francl.

„Bando líná!" supěl. „Myslíte, že jste narukovali proto, abyste si za státní peníze nahřejvali prdele? Jestli hned nezačnete pracovat, budu si stěžovat vašemu veliteli!"

(2)

Poručík Hamáček se probudil krátce po osmé hodině. Zazíval, protáhl se a zahulákal na dozorčího roty, aby mu zatopil a přinesl snídani. Když se tak stalo, zeptal se ho na novinky.

„Rota je na pracovišti," hlásil dozorčí, „kromě vojína Černíka, kterého bolí páteř."

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Černí baroni aneb Válčili jsme za čepičky (3. vydání)**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.